

VÝVOJOVÁ PSYCHOLOGIE II (PSA_019)

STÁŘÍ

STÁŘÍ

- ✘ Rané stáří – presenium (cca 60-75 let)
- ✘ Pravé stáří (od 75 let výše)

POJMY

- ✘ **gerontopsychologie:** psychologická disciplína, zabývající se různými aspekty stárnutí, především problémy adaptace a úrovní intelektuálních výkonů (Hartl, Hartlová, 2000)
- ✘ **ageismus:** postoj vyjadřující přesvědčení o nízké hodnotě a nekompetentnosti stáří a projevuje se podceňováním, odmítáním, eventuálně až odporem ke starým lidem (Vágnerová, 2000, str. 443)

TEORIE STÁRNUTÍ

Aristoteles – tepelná smrt (ztráta vody a tepla)

Mečnikov – střevní flóra (intoxikace)

Seley – „odírání životem“ – ztráta životní E

T. autointoxikace – vedl. produkty metabolismu

T. genetické předprogramovanosti

T. ukládání vápenatých solí (nižší schopnost kapilár propouštět živiny etc.)

T. ochabnutí f-ce klíčových orgánů (žláz ...)

Transmise NK z DNA = více teorií (A) vyčerpání organ. substancí – hormony – hrom. odpadů; (B) enzymy; (C) transmise NK z DNA; (D) genet. program

ADAPTACE VE STÁŘÍ

---

5 P optimální adaptace ve stáří (Švancara):

- Perspektiva
- Pružnost
- Prozíravost
- Porozumění pro druhé
- Potěšení

Teorie adaptace ve stáří

- T. aktivního stáří (Bühlerová)
- T. postupného uvolňování z aktivit (Cummingsová)
- T. substituční

VYMEZENÍ OBDOBÍ STÁŘÍ

- ✘ **biologicky** – celková tělesná involuce + polymorbidita (současně více chronických nemocí)
- ✘ **psychicky** – duševní involuce; duševní činnost je zpomalena, staří lidé jsou méně přizpůsobiví, pružní. Vyhraňují se potlačované osobnostní rysy; snížení zájmu o okolí, netečnost. Přibývá psychických poruch, především depresí. Zvyšuje se riziko suicida. Riziko demence (především Alzheimerovy) – každý 20% osob nad 85let. Vyrovnávání se s přibývajícím bezmocností.

TEMATICKÁ VIDEO

✘ Alzheimerova choroba:

+ <http://www.youtube.com/watch?v=9Wv9jrk-gXc>

+ <http://www.youtube.com/watch?v=ZOZBWqd5JAQ&feature=relmfu>

✘ Deprese ve stáří:

✘ <http://www.youtube.com/watch?v=eWsXoLF9XPw>

✘ Hospicová péče:

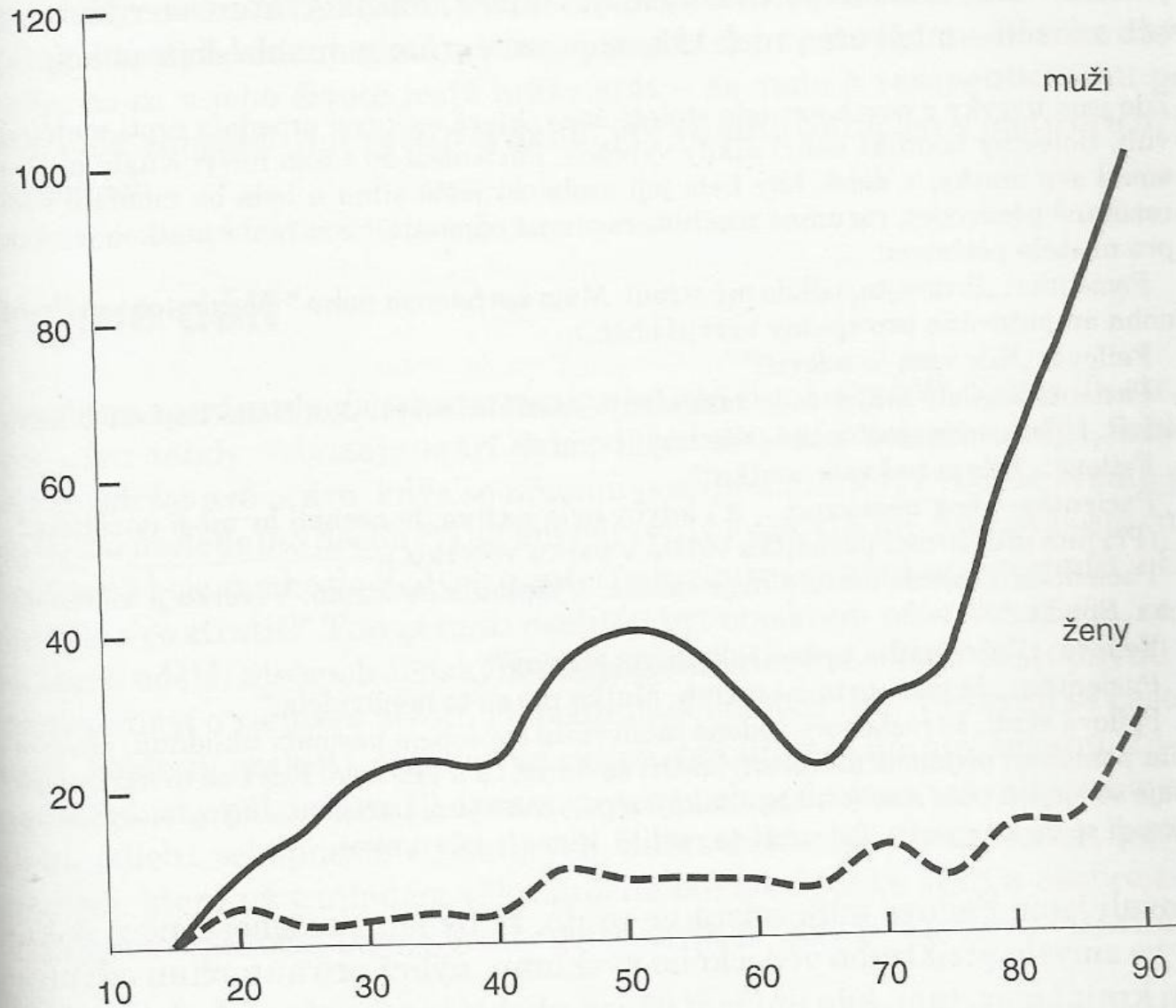
✘ http://www.youtube.com/watch?v=YDTOEvxk_qY&feature=relmfu

- ✘ Staří lidé se těžko přizpůsobují něčemu novému – preferují známé a zaběhlé věci, ty nové v nich zvyšují nejistotu a úzkost.

Obr. 13.1 Roční počet dokonaných suicidií v ČR podle věku a pohlaví

VYMEZENÍ OBDOBÍ STÁŘÍ

- ✘ **sociálně** – starý člověk je často znejišťován otázkou o svou budoucnost (kdo se o mě postará?). Buď žije se svým partnerem, či v rodině svých dětí, nebo v sociálním zařízení. V každém případě vyžaduje jeho situace s přibývajícím věkem pomoc z vnějšku.

VÝVOJOVÉ ÚKOLY VE STÁŘÍ DLE R. J. HAVIGHURSTA

- ✘ přizpůsobení se ubývajícím fyzickým silám a zdraví
- ✘ vyrovnání se s odchodem do důchodu a snížením finančního příjmu
- ✘ vyrovnání se se ztrátou partnera
- ✘ utvoření jasné sounáležitosti se svojí věkovou skupinou
- ✘ Přijetí za vlastní určité sociální role
- ✘ Vytváření opatření, která zajišťují uspokojivé dožití

OBDOBÍ STÁŘÍ TEMATICKY

- ✘ **vztah s rodinou:** osciluje mezi pozicí „*hlavně nebýt na obtíž*“ vs. „*potřebuji vás! cítím se sám a mám strach!*“
- ✘ **partnerství:** ve vyšším věku dochází k úmrtí partnera – podle *Tabulky životních stresových událostí* je tato událost na prvním místě (Holmes, Rahe; 1967). Pro staré lidi je obtížné najít nového partnera – a to především pro ženy, kt. se dožívají vyššího věku než muži.

RETIREMENT HOME

BACK OFF SKANKS HE'S MINE!

Copyright Dan Gibson

© DAN GIBSON

OBDOBÍ STÁŘÍ TEMATICKY

- ✘ **profese:** v období raného stáří odchází většina lidí do důchodu; různé přijímání nové sociální role (úleva vs. pocit nepotřebnosti)
- ✘ **pochoopení svého života** – své role v něm, údělu; ohlédnutí (optimismus minulosti), celkové zaměření do minulosti; stadium: integrita „já“ vs. zoufalství (stáří jako výsledek individuace; C. G. Jung); smysluplný příběh zvyšuje životní spokojenost starých lidí.

STÁŘÍ TEMATICKY

× Smrt:

- + konec života, nebo jeho smysluplné završení?
- + tabuizace smrti a důsledky
- + smrt jako důsledek nevyléčitelné nemoci:
- + **Fáze vyrovnávání se se smrtí (Kübler-Ross, E., 1995)**
  - × I. fáze - šok, popírání a stažení se do izolace.
  - × II. fáze - zlost a agrese.
  - × III. fáze - smlouvání.
  - × IV. fáze - deprese.
  - × V. fáze - přijetí a smíření.

STÁŘÍ TEMATICKY

× Smrt:

- + euthanasie, nebo paliativní péče?
- + <http://www.umirani.cz/>, www.cestadomu.cz : snaha o de-tabuizaci
- + <http://www.youtube.com/watch?v=9ZCCADRcgVw&feature=related>
- + hospicová péče (MUDr. Marie Svatošová), lůžková i ambulantní

